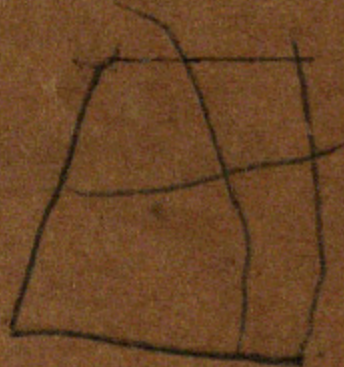

22

БОЈ НА ВИСУ.

Спјевао

Ст. Дј.

У ЗАГРЕБУ 1866.

Брзотиском Анте Јакића.

P19 GPT 275.1

Р119 Ср I 275. 1

БОЈ НА ВИСУ.

Спјевао

Ст. Лј.

У ЗАГРЕБУ 1866.

Брзотиском Анте Јакића.

NOT RECORDED

Mar. 67 397377

RECORDED

Преузвишеному господину

Баруну

ФРАНУ ФИЛИПОВИЋУ

од Филипсберга,

витезу Аустријскога Леополдова реда, командеру кр. баварских и саксонских редовах итд., ц. к. тајноме савјетнику,

под-маршалу,

заповједнику и намјестнику далматинскоме

из домољубја и почитања посвећује

С. Лј.

.....
Што су момци прсих ватренијех,
У којима срца претуцаю,
Крв уждена пламеном гордошћу,
Што су они? Жртве благородне,
Да пролазе с бојнијех пољанах
У весело царство поезије

.....
Гђе Обилић над сјенима влада.

Горски Виенац, П. П. Њ.

Б о ј на В и с у.

На хиљаду и осме стотине
И шездесет и шесте године
Виђе купи Мануило краљу
У Фиренци новој постојбини,
Ће је скоро царство постануло, 5
Пак позива господу таљанску,
Сенатуре, младе посланике
Од све равне земље Италије.
Кад се виђе на збор окупило,
Овако је краљу бесједно : 10

„О племићи, прибрани виђењници,
„Криље моје, закона творници!
„Кад вас виђу около приестола,
„Да ме вашим свјетом разсвиетлите,
„Срце моје од радости кипи, 15
„А душа ми усьиђена трепти.
„Ево прође шезд годинах данах,
„Одкад смо се мушки заузели
„Домовину нашу сјединити
„И под мојом круном саставити, 20

„Нашом силом и нашим јунаштвом.
„Раздробљену земљу Италију
„Сву сависмо о једном остожу,
„Разћерасмо старе господаре,
„Прогнасмо јих од куда су дошли, 25
„Те се данас браћа окупише
„И у сродно јато долећеше,
„А у једно коло заорише.
„Само нам је у туђим рукама
„Заостала племенита зграда 30
„Венеција, од мора краљица,
„А уза њу млјетачко земљиште,
„Што је некад дужду припадало.
„Она стење под туђијем јармом,
„Под управом бечкога владања, 35
„Које—но је тврђе поградило
„Покрај Минћа, покрај воде хладне,
„Обасуло тежким топовима,
„Напунило војском свакојаком,
„Да јој приечи на матицу доћи. 40
„Ја сам често молио ћесара,
„Да уступи земљу венецјанску
„Јал' за новац, јали из милости,
„Да се црна крвца непролиева,
„Да се људству ране неумнажу. 45

„Но се кесар нехтје смиловати
„Ни на моје молбе осврнути;
„Но све јаче тврди по Мљетачкој
„Оружијем и јуначком војском.
„Ја сам могао и сам ударити, 50
„На те тврђе војском нападути;
„Но када сам рачун учинио,
„Колико ћу главах изгубити,
„Колико ћу мајках ојадити,
„А сестрицах у црно обвити: 55
„Родитељско срце ми брањаше
„На толики расап нагазити.
„Бог ми даде ненадну прилику,
„Пријатељство пруског владоца,
„Којему је по трагу остало 60
„Да завиђа лозу кесарову.
„Ја сам с њиме друштво учинио,
„Оба сложено на њег да удримо,
„Ми од југа, а Прус од сјевера,
„Да се башка мирит несијемо, 65
„Док Мљетачку земљу непримимо,
„Док се кесар неостави друштва
„У њемачком трулуме савезу,
„Који брани Прусу ширити се
„И окупит око себе Ниемце, 70

„Као квочка своју пилад луду.
„Но на ноге моји соколови!
„Ево згоде, а ево прилике,
„Да краљевство наше допунимо
„И да стару жељу изведемо. 75
„Дајте војске и што је за војну,
„Нови зајам, големе принеске
„На жртвеник драге домовине;
„Непуштите да зађе ирилика
„И да Мљетке остану на дуже 80
„У туђинској руци и господству,
„На срамоту дивне Италије.“
Кад је краљу бесједу свршио,
Све се вијеће живо узрујало,
Те записа главе и имуће; 85
А начини краља самодржцем,
Док изведе, што је намислио,
Ослободи Мљетачку државу
И протегне природне границе
Новом царству лиепе Италије; 90
Но нерече нитко: ако Бог да!
Кад је краљу вијеће зачарио
И добио што је за потребе,
Он призивље своје вјерне слуге,
Генерала старца Ламармору 95

И Персана, морскога војводу,
Пак је њима скровно бесједио :
„Соколови, моја брчна пера!
„Што сам давна рад очекивао,
„Ево ми се деси́ла прилика, 100
„Да повратим Мљетачку државу
„На матицу драге домовине.
„Ево теби, Ламарморо старче,
„Сва запови́ед сухоземне војске
„Од Тирола до мора сињега, 105
„Пет стотинах хи́ляд' голобрках
„Са шест стотин' огромних топовах.
„Преко тога у помоћ ти давам
„Змаја љута старца Гарибалда,
„Којему сам гриехе опростио, 110
„Примио га за свога посинка;
„Око њега петдесет тисућах
„Пуста момка, цвијет Италије,
„Добровољца срцем прегаоца,
„Они ће ти бранит лиево крило. 115
„Ти преброди Мињо воду хладну
„И удари Ниџмцу у челюсти,
„На четири тврђе оглашене,
„Те изтриеби из њих царску војску
„И проћерај преко риеке Соће, 120

„Те нападни на Мљетке поносне,
„Ослободи браћу Венецјане,
„Пак се пружи ће те срећа зајми.
„Ти Персано, на гласу јуначе,
„Узми сине, све моје корабље, 125
„Четрдесет великих бродовах
„Са тринајест паробродних лађах,
„Те с' у љуто гвожђе оклопљене,
„Небоје се тежких варовницах,
„А камо-ли зрна охлађена. 130
„Хајде, сине, у јакинску луку,
„Те ти прежи и дању и ноћју
„Провукаче душманска бродовља,
„Ради, сине, подушити лађе,
„Подавити дјецу-кокошаре. 135
„Да се више пловит неусуде
„Низ то сиње море валовито,
„Што је наша стара ђедовина;
„Да негледу већ таљанске очи,
„Гђе се вије двоглави орао 140
„По јадранској локви пространојзи.
„Пошто, сине, разкрхташ бродовље,
„Удри снажно на кршно приморје,
„Од старине нашу населбину:
„Тамо живи јуначко кољено, 145

„Горостасни бркати Шћавони,
„Те су својом крвљу одржали
„Кроз толико вјековах Мљечића;
„Тамо су се странке подигнуле
„О језику и о народности. 150
„У неслози живе и раздору,
„Лако ћеш јих, сине, надјачати.
„Када примиш кршну Далмацију,
„Сврати, синко, поноситој Боки,
„Кључ приморја — страшна лакомица, 155
„Ће ћеш, сине, доста муке наћи;
„Јер сам чуо, казују ми људи,
„Да је народ оружју навикао,
„И ако му до невоље буде,
„Прискочит ће лави Црнодорци. 160
„У повратак полази Дубровник,
„Те Шћавони називљу Атином,
„То је дично мјесто од старине,
„То су наши дивни супарници.
„За Истрију и Трст непомињем, 165
„Тамо има доста мјешавине,
„То би могло без пушке паднути.
„Прођ се, синко, угарског земљишта,
„Хрватскијех краљех купалишта,
„Да те љута змија неуједе.“ 170

У млађега поговора нема.
Подиже се витез Ламармора,
Те посједе дебела дората,
И припаса палаш оковани,
Они исти, који је носио 175
На Кримерју противу Мошкова.
Пак разтури војску свуколику
Уздуж Минџа крвотечне ријеке,
Од Тирола до жвалицах Пада,
Гђе-но ријека у море увире, 180
Да ослачи морје око себе.
А Персано доплови Јакину,
Разви барјак, тробојну заставу,
На панциер, на великој лађи,
Те ју зваху: „краљу Италије“, 185
Благајница свој краљевој војсци,
На њојзи се господа скупише,
Да владају земље подјармљене.
Кад у Бечу гласи допадоше,
Да се војска међи попримакла, 190
Бечки кесар на ноге скочио,
Пак призива драгога рођака,
Надвојводу храброга Алберта,
Те је њему царе говорио:
„Роде драги, десна руко моя! 195

„Јеси л' чуо, јеси л' упамтио,
„Кад се одприе, брате, војевало
„О посједу Мљетачке државе
„Са франсезким царем Напуљоном,
„Диед мој Фране, ђесар оглашени, 200
„Твому отцу надвојводи Карлу,
„Поклонио заповиед врховну,
„Да се бори за ту покрајину,
„Те је нами у трагу остала.
„Ти наличиш отцу у јуначтву, 205
„Ти си војник на гласу одавна,
„Ево теби војска одабрана,
„Двјеста хиљад' на боју јунаках;
„Немогу ти за сад више дати,
„Јер се бојим пруског владоца, 210
„Који ће нам удрит од сјевера
„Опустошит наше перивоје,
„Красне ческе и моравске стране,
„Као што је скоро уцвиелио,
„Браћу нашу, старе пријатеље, 215
„Саксоније, Хановера краље,
„Те су пали о нашем врату.
„Хитај, брате, ако Бога знадеш!
„Брани Мљетке до посљедњег чојка,
„Нашу земљу крвљу опојену, 220

„Коју ми је диеле присвојио,
„Коју ми је краљу талијански
„Притврдио на зуришком миру.“
Кад Алберто зачу господара,
Поклони се до земљице црне, 225
Тркну брже тврђи Веронешкој
Те соколи војску њесарову
И обађа све тврђаве редом,
Разтурио војску по шанчевих,
Привалио гвоздене лумбарде, 230
Да узбије душманина свога.

Вриеме прође, Липањ мјесец дође,
Кад ливаде почму засурјети,
Жетелице српе набављати,
Једно јутро у светој неђељи 235
Закукала црна кукавица
Врх Јакина, града питомога:
Оно није црна кукавица,
Већ је оно Мануило краљу,
Кука краљу за срце увиједа, 240
Пак покликну морског војеводу:
„Ох Персано, да те Бог убије!
„Што си тако дуго зачамио
„У јакинској питомојзи луци
„Морнарицом мојом одабраном? 245

„Јеси л' чуо, добро те нечуло,
„Да је моја војска изгинула
„На Кустоци преко риеке Минџа,
„Шест хиљадах изгубило главе,
„А троструко ранах допануло, 250
„Пет хиљадах у сужањство пало,
„Мога сина љуто обранили,
„Изгубили хазну и џебану,
„Многе топе и многе заставе,
„Других справах ни броја се незна; 255
„А ти сједиш у јакинској луци,
„Те се хладиш кафом и шербетом,
„Ка' да су те премамиле виле.
„Ну Персано, ако Бога знадеш!
„Сад ил' икад извези корабље, 260
„Те освјетлај образ отачбини
„И освети разур на Кустоци
„Да се нама људи неругају.“

Тад Персано пири ватру живу,
Пак се паром на море извезе, 265
Те одвоји четири панциера,
Пак јих шаље к Вису на пучини,
Да освоје оток оружани,
Да постави у његовој луци
Спредњу стражу својему бродовљу. 270

Када лађе к Вису допловише ,
И краја се ближе примакоше,
Баш на ушће оружане луке,
Разавише своје баријаке,
Страшну ватру на град оборише, 275
На шанчеве, те су постављени
Бранит уста вишког пристаништа.
Бојак траја немолика сата,
Нити су се лађе копорнуле,
А камо-ли у луку уљегле, 280
Доста грдне вратише се натраг
На сусрету војводи Персану,
Да му дадну црвене јабукe,
Те су њему Вишке поклониле
Пред ракијом, док му ручак дође. 285
Кад је сјутра јутро освануло,
Жарко сунпе на источ синуло,
Персано се њешто досјетио,
Те он шаље до два пароброда,
Да прекину на отоку Хвару 290
Брзојава жицу подушену,
Да о Вису неразлиегу гласи,
Да нечује нитко по крајини,
Јал' се предао, јал' је изгорио.
Плачу мајке, туже родитељи, 295

Виде стражњу пред очима уру,
Шака пука, што о мору живи,
Гледа силу ће се привукује,
Од које би земља уздрктала,
А камо-ли мала острвица, 300
Усамљена, удаљена, побро,
Ка' утопац на сриеди пучине.
Види народ, оста под гомилом,
Пак оп жали свога завичаја,
Жали пород, жали очевину — 305
У звјерки би срце проплакало!

Кад Персано разредио броде,
Око ушћа биеднога отока,
А Албини војску изкрцава
Од запади на комишко жало: 310
Нитко није ни помислит могао,
Да ће моћи Вис се одржати
Ни до подна страшnome ударцу.
Но је Вису Бог и срећа дала
Пуковника на гласу јунака, 315
Гвозденога Урша војсковођу,
А уз њега биране топџије,
Већим диелом сјеверне Славене,
Војску пјешку храбре Далматине.
Који су се на маче заклели 320

Сви умриети, Виса непредати.
Да је коме стати, па гледати,
Када лађе топове просуше
На шанчеве, гњезда соколова;
Джебеана кад у огањ пође 325
Изнад шанца врх вишке вароши,
Плам се дигао преко вишких брдах —
Би рекао и би се заклео,
Да Вис тоне мору у дубине,
Да обала из темеља љуља, 330
Да му шуме огњем горијаху.
Хладнокрвни цареви топџије
Непрестају здравице враћати
Из четири шанца укриепљена,
Пак из горњих повиших тврђавах. 335
Кад виђеше, да зрна немогу
Бродовима пробити оклопа,
Сјетише се гађат у окнове
Ђе промаљу топови таљански.
Персано се повуче у море, 340
Да поправи лађе порушене,
Своје мртце у море да баци,
Да рањене опреми к Јакину,
Да се опет сјутрадан поврати
Већом снагом а бољијем зóром. 345

У то доба гласи достигоше,
О злом стању Виса маленога,
Бладаоцу кршне Далмације,
По имену Филиповић Франу,
Од старине храброне Хрвату. 350

Филиповић шаље брзе виести,
Написане крвљу и сузама,
Тегетову, морском намјестнику,
У Фажану на приморју луци:

„Тегетове, наша узданице! 355

„Јал' нечујеш, јал' нехајеш побро?

„Сва је сила душманска удрила

„На Вис оток на сред сињег мора

„И доста му јада нанијела,

„Шанчеве му кршне оборила, 360

„А топове многе превалила.

„Вис се добро сили придржава,

„Душманину доста јада дава;

„Но се бојим, да се неће моћи

„Одржати огромну бродовљу. 365

„Ако, брацо, мислиш пожалити

„Вишки оток послједа предаје,

„Ти помози, док је у животу,

„Немој пуштит да сними заставу

„Аустријскога орла са бедема.“ 370

Црни гласи кад су долећели
Преко танке жице у Фажану,
Тегетов је више окупио
На својему броду крилатоме,
На панциеру надвојводе Макса, 375
Имењаку цара мексиканслог,
Што је нашој морнарици мајка.
Кад се више свело на ђемију
Тегетов је разговор зачео:
„Ој другови славе и поштења! 380
„Ево су ми гласи достигнули,
„Да је сила поморска удрила
„На Вис оток у сред сињег мора,
„Те га ваља својим лумбардама
„Без приестанка два бијела данка, 385
„И да му је љуто нахудила,
„Те се неће за дуго држати,
„Ни својему одољет душману.
„Зато сам вас овђе окупио,
„Да се мудро братски свјетујемо, 390
„Шта би добро било да радимо?
„Ви сви липо знате и видите,
„Колика је сила у Таљанца,
„Да је нашу много надмашила
„И бродовљем и бројем топовах. 395

„У њих прву силну јаку кажу
„Око триест лађах великијех
„Што на сврдао паром окрећају;
„У њих другу страшну силу кажу
„Тринајст лађах у љутом оклопу, 400
„Допуњених топом на пругове
„Те се страга зрном набијају;
„У њих треће страшило казују
„Подушњачу горостасну лађу,
„Која носи до два бојна топа 405
„Зрно јим је од стотине оках;
„Градили је три године данах
„Три хиљаде дјеце харгатара,
„Потрошили сто товарах блага.
„И да би се њојзи допримакли 410
„Дружину јој под покров узбили,
„Кажу људи, да узавру воду
„Котловима те се пара зачне,
„Пак чекрком сипљу воду врелу
„Из сред сриједе на жељез покрову 415
„Док опаре своје нападаче
„И сљуште јим кожу с жива мяса.
„Кад Таљанци о њојзи причају
„И када се преда свиетом хвале,
„Ка' што јим је по трагу остало, 420

„Они кажу, да је она доста,
„Да подуши све наше бродове.
„Да су јачи, није се чудити,
„Јер су доста блага потрошили
„О бродовљу и о морнарици, 425
„А у нас се царевинско виеће
„Противило поморском напредку,
„Заниекало њеколико новца,
„Који би нас био повисио
„Узпоређе лађах душманскијех. 430
„Ја сам чуо од старих јунаках,
„Нема смрти без суђена дана,
„Нити славе ће су силе равне:
„Но хајдете моји соколови,
„Да прегнемо зажетим очима, 435
„Па што Бог да и срећа јуначка!
„Када види наша морнарица,
„Морска вучад, млади Далматини;
„Да јим гори Вишка острвица,
„Хоће јим се љуто ражалити, 440
„Сјетит ће се старога поштења,
„Лавска ће се срца разпалити,
„Сваки своје да покаје старе.
„Када прегнем гинут за ћесара
„Небојим се ништа на свијету, 445

„Јере хоћу мриети свакојако.
„Ако под Вис мегдан добијемо,
„Ново ће се доба отворити
„Аустријанској младој морнарици,
„Потомци ће сретниј' од нас бити 450
„Трговином и војним поносом,
„У приморје нестат сиромаштва;
„А сва врела провриети богатством,
„Ка' за вриеме рата од Кандије.
„Но на ноге моји соколови! 455
„Дајте биљег да нас ћесар гледа;
„И соко је птица премалена
„Ал се бори орлом великијем.“

Кад Тегетов вијеће посоколи,
Сви војници на ноге скочише, 460
Пак јуначку бесједу дадоше:
Да ће храбро удрит на Таљанце,
Да животе поштеђети неће,
Ни жалити ишта на свијету,
Ма се сваки под Вис утопио. 465
Када броди луку оставише
Двадест и два на броју се реде,
Међу њима седам оклопњачах
И готово десет паробродах,
А остали на једра крилата. 470

Пред њима је човеођа „Кајзер“,
Који носи стотину топовах,
Осам стотин младих соколовах.

На двалесет Српња у сред љета
О блаженој диеви Маргарити, 475
Подранио храбри бродовођа
Тегетове, познани јуначе,
Те је своје име огласио
У данскоме њемачкоме рату,
Пак дозива побочника свога, 480
Те је њему тихо бесједио:
„Дај биљега, нека види војска!
„На броде су двијеста дурбинах,
„Нека сваки на поређе гледа
„Низ пучину докле броде спази, 485
„Страшне броде нашег душманина;
„А ко први сагледа заставу
„Новог царства биеле Италије,
„Те Персану над панциером вије,
„Дати њу му пиња три дуката.“ 490
Кад се броди краја отиснуше,
Пребродише истрску обалу,
Из далека мотре Велебита —
Те му глава у облаке тиче —
Који диели браћу једнокрвну; 495

Прође јато задарске отоке,
Шибеник се из далека биеља,
У то викну момче из стабалах,
Оно викну ка' да се помами:
„Ево броди, а ево заставе 500
„У конавлу Виса маленога.“
Пуче звизга по нашем бродовљу
Од радости и јуначка збра.
Њеки кличу: „Мила домовино,
„Како те је душман препануо, 505
„Ево твоји синци у помоћи,
„Који ће ти ране извидати,
„Избавити силе Персанове!“
Кад Персано опази бродове,
Ће се к Вису на једно примичу, 510
Он дозива побочника свога,
Пак је њему сјетно говорио:
„Ој Дамико, официрска главо!
„Ево к нама душман се примиче
„Са свом силом, заметнут ће кавгу. 515
„Ја сам ночас зли санак уснуо,
„Да смо ново село населили
„У конавлу код отока Виса.
„Знади, сине, добро бити неће.“
Ал Дамико њему одговара: 520

„Немој тако, драги господине,
„Сан је лажа, а Бог је истина!
„Ми смо јачи од нашег душмана,
„Њега ћемо ласно освојити,
„Преда свиетом образ освјетлати, 525
„И мелемом ране помазати,
„Што је нами швабо задесио
„На Кустоци у сред Италије.
„Господару, да се послушамо!
„Прекрцај се на другу ћемију 530
„Баш на страшни оклоп Подушњачу.
„Те ти растри од платна биљега,
„Нека броди у поређе стану.
„Ако би нам Бог и срећа дала,
„Да Кајзера с мјеста подушимо, 535
„Или да га отмемо дружини,
„Сви ће други броди предати се,
„Предати се или изгинути,
„Као сродно јато јаребицах,
„Кад јим вођа најпрви погине.“ 540
Мудар био Персано војвода,
Мудар био пак и погодио:
Он остави краља Италије,
Прекрца се својим побочником
На стравичну лађу Подушњачу. 545

Било ведро, пак се наоблачи,
Духну јаки вјетар од сјевера,
Ситна киша стане попршават,
Морје се је јако узмутило,
И валови стали набрецати, 550
Жарко се је помрачило сунце,
Као да се небу ражалило,
Да се крвца кршћанска пролиева.
У то приспје соко Тегетове,
Пак он викну танко, гласовито : 555
„Стан Персано, љуцка кукавце !
„Да јуначки мегдан дијелимо.
„Да видимо чи' је сиње море,
„Чије—ли је, чије—ли ће бити,
„Чије—ли је од старине било ? — 560
„Нису ово бабе пулијешке,
„Да јим бректиш, да јим набрецујеш,
„Но су ово змаји Далматинци,
„Којима је по трагу остало,
„Да непуште са себе поштења ; 565
„Прауници старих соколовах,
„Што разбише силу Кандијанах,
„Огњевитог дужда мљетачкога,
„Који се је био захвалио,
„Пред сенатом и циелим народом, 570

„Да ће њима јарам објесити
„И бродовље огњем изгорјети:
„Који својом крвљу прославише
„Госпоштину града Венеције
„— Крилатога лава светог Марка — 575
„На Лепанту, на боју крваву!
„Ће сломише силу султанову,
„И у других стотину бојевах,
„За које јим заслуге Мљечићи
„Нађедоше име Шкијавони, 580
„Што ће рећи роби урођени;
„Сковаше јим гвоздене окове,
„У којима народ попуташе
„Пет стотинах и више годинах,
„И словинску свиећу угасише, 585
„Да несвиетли на југу кршноме!
„Прогнаше јим језик и народност
„Из судових и из училиштах,
„Да непамте којег су прјетла,
„Забораве своју повјестницу, 590
„Мили језик, дичне обичаје . . .
„Пали јунак из бојних топовах,
„На панциеру пење знаменија,
„Да се битка почме заметати
„На све стране највећијем зóром. 595

Боже драги, чуда великога!
Кад се броди близу примакоше,
Стаде јека, клопот и грмљава,
Тутњава се на далеко чује,
Рекао би, да је судњи данак. 600
Паде магла од неба до мора,
Није магла југом наћерана,
Већ је магла од црнога праха;
Сиње се је море помамило,
Валови се дигли на брегове, 605
Те нагоне брода супроћ брода,
Ка' да ће јих свијух прогутати.
Да је кому моћи завирјети
Кроза тмуше дима сумрачнога
Человођу весела Кајзера! 610
Њега су ти, побро, обколили
Од највећих лађах талијанских
До четири љута панцијера,
Те га гађу са четири стране.
Грдне су му штете нанијели, 615
Спредње стабло с трупа оборили,
Прекинули гужве изплетене,
Пало дрвље и конопље тежко
По покрову до средине брода,
Угушило димљак и кухињу, 620

Натрпало простор на покрову,
Да се нитко шенути неможе.
Није шала зрна по сто оках!
Но је нами срећа подарила
Генерала Пеца крилатога, 625
Што управља веселим Кајзером,
Премда га је љуска обр̀анила,
У јуначкој крвци огрезнуо:
Скаче морнар као јелен хитри,
Пак соколи јуначку дружину. 630
Њеки купе дрвље и конопље,
Разпачају, чисте по покрову,
Њеки триебе димњак и кухињу.
Да се ватра по крову непружи,
Њеки носе камена угљева 635
У машину, да се пећи пале,
Њеко руком окреће кормило
На сврдао, да се брод обраћа.
Ово ти је радња по покрову.
Кад се трже весели Кајзере 640
Те изпали четрдест топовах,
Све од једном, а од лиеве стране,
Да поздрави војводу Персана,
Те му на бок сипље ватру живу;
У мимогред куцну међу плећа 645

Панцијера Кастела Фидарда:
Колико га лако ударио
Триест га је лакатах турио —
Ко на ногу стао, попадао,
Сви судови у крпатке пошли, — 650
На троје се панцијер улупио,
Јер је Кајзер у ланцу омотан
Као мало диете у повоју.
Умукнуше таљански топови,
Све од једном бојак утишмао. 655
Боже драги! што ће оно бити?
Морнарице стале пак гледале,
Ће Палестра огањ прихватио,
Бљује тмуше из своје утробе
Ка' клачина кад је прогорјела; 660
Хоће лађа у лагун отићи!
И да би јој ђетко прискочио,
И дружину огња избавио.
Није шала броду се примаћи.
Није шала у лагун скакати. 665
Сам се један нађе Обилићу,
Далматинац Нико Карковићу:
Кад угледа ће Палестро гори,
Помислио на старе јунаке,
Скочи с брода као соко сиви, 670

На горуњу лађу нагазио,
Смаче витез тробојну заставу.
Што панциеру о крми вијаше,
Опаса је и тврдо заузли,
Пак донесе у своју дружину; 675
Благо мајци, која га родила,
Он је своје име огласио!

Када војска виђе, е изгорје,
И да није вриедна прегасити
Живу ватру, што се попримакла 680
Џебеани у најдоњој спреми,
Покликнуше из једнога грла:
„Боже живи лепеу Италију!“
У то пуче лагун у Палестру
Ка' најјачи тријес о прољећу: 885
Плам се диже у вис до облака,
Иза плама црна маглушина,
Иза магле ништа неостаде
Него њеки огорјели пањи,
Површином мора ће плутају, 690
Црни, брате, као на гаришту.

Тегетову ново срце дође,
Те нареди баруну Штернеку,
Капетану надвојводе Макса:
„Давај пари троструку јакоту, 695

„Ево к нама „краља Италије,
„Хоћемо га с мјеста удушити,
„Да од њега паметара нема;
„Или нашу лађу преломити.
„Тежко брате свуда слабијему, 700
„Када јаје о јајету куцнеш,
„Незнаш ништа које ће прснути,
„Но је вазда боље ударити,
„Нег чекати, да те ко удари.“
Кад допаде краљу Италије, 705
Страшни панциер, грађа америчка,
Да изрига све своје лумбарде
Лиевом страном на херцега Макса,
Тегетову Бог и срећа дала,
Да му лађу пара подагнала, 710
Као птицу кад је вихар зајми,
Те надјаха краља Италије,
Удари га главом од ђемије,
Изоштреним српом од челика,
На зло мјесто у сред лиевог бока; 715
Како га је лако ударио,
Сав се прегнуо краљу Италије,
Поче тонут у дубоко море.
Вика стоји таљанске морнаре:
„Не пуштите, браћо крајишници, 720

„Да се данас овђе утопимо !
„Ако смо се крвнички гонили,
„Кршћани смо, стари пријатељи,
„Ваш је мегдан, ваше сиње море,
„Да је проклет, ко ће икад доћи 725
„Домовину вашу нападати,
„Или краља вашег задиевати.“
Морнари су наши милостиви,
Хѣаху дати руке утопником;
Но се, брате, мука допримаче, 730
Јаз бездањи кад се растворио
Од тонуће лађе у дубину.
Већ када се полу подушила,
Талијанци, учени пливачи,
Побацаше са себе хаљине, 735
Свак дочепа по једну трупину
Те се баци мору у жвалице,
Да доплове Вису у отоку,
Ками мајци! да се неутопе,
Чујеш лелек младих утопниках, 740
Чујеш писку голих пливалацах
Као галеби по валових плове —
Њеки виче: „леле мени мајко!“
Њеки други: „Исус и Марија!“
„А множина: „прими Госпе душу!“ 745

Кад Персано угледа невољу,
Подушену најбољу ђемију;
Ђе Палестра огањ изгорио;
Кастел Фидард ђе му једва плови;
Њеки други љуто изрешетан, 750
Прима воду са свакоје стране;
Њекојему димњак сав разтриескан
Те га пара возити неможе;
Њекојему крма изциепана
Те се, болан, не да управљати; 755
Њекојему дружина нестала,
Пак се врти тамо и овамо,
Ка' пјан човјек кад стане лутати: —
Бјежи, старац, главом без обзира,
Пак се спушти у далеко море, 760
Да окупи срушене остатке
Таљанскога на гласу бродовља.

Кад усидри у јакинској луци
Развалине угледног корабља,
Уста народ, и би га заклали, 765
Да јим старац ноћу неумаче,
У хаљине женске преобучен.

Под Вис оста младеж ђеновешка,
Којој су се диеди прегонили
Мљечићима у стара времена 770

О првенству нада сињим морем;
Погинула многа госпоштина,
Књижевници, о свачем знатници,
Међу њима оглашени Боцо,
Несуђени владар Далмације. 775

Погинуше три хиљаде војске;
Што од зрна, што од љускотине,
Што утопца, што-ли паљеника;
И данас јим трупове избаца
Плахо море по вицкој обали, 780
Ил рибари у мреже хватају,
Те множина рибе јести неће
Око Виса за коју годину.

Јошт је море к отоку наниело
Од дрвета малену кутију, 785
У кутији Боцо затворио
Посланице књиге, намиењене
Својој љуби, драгим пријатељем;
Најпоследњу љубав да подиели;
Ка' да га је била осенила 790
Смрт немила у цвиету младости.

Кад Персано народу утече,
Над Јакин се црни облак слеже,
Из облака муње засинуше,
Побише се вјетри по простору, 795

Страховито море узколеба,
Подушњачу година подуши
У дно луке у ситној пржини,
Те ју снађе, што јој име слуги,
Јер ју нађе у пола живота, 800
Ода свуда ка' решега шупљу,
Што ју зрна под Вис просијаше.

Кад Тегетов оста на мегдану
И кад виђе Таљанце бјегати,
Да јих дурбин достићи неможе: 805
Он окупи јуначко бродовље,
Што се бјаше нагло окренуло
У пољеру свому душманину,
Пак достиже вишко пристаниште,
Те обађа све бродове редом, 810
Те погледа штету и губитак,
Да свачему начина учини.

Нема боја без људскога мяса
Ни на суху, камо-ли на мору.
Него да су просте по сто путах 815
Људске ране, кад се славом лиече.

Погибоше осам официрах,
Дваест и шест остале дружине,
Сто и триест ранах допануше.
Морнарица жали два сокола 820

Храброг Молл-а и умјетног Клинт-а,
И осталу милу браћу своју,
Те пролише племеииту крвцу
Под заставом бечкога ћесара
За обрану своје домовине — 825
Нек јим лака црна земља буде!
Вазда ће јих припиеват јунаци,
На њихову гробљу пронић цвијеће,
Топит ће га висанске ћевојке
Свако вече, када зађе сунце; 830
Вјетарци ће мирис наносити
Од Ловћена ђак до Велебита.

Кад Тегетов покопа тјелеса
И учини најпоследњу почаст
Погинулој браћи и дружини; — 835
Кад пољуби и загрли Урша,
Браниоца Виса крвавога,
Кад захвали вишком начелнику,
А опреми биедне рањенике
По крајини у градске болнице, 840
Да се њима славне ране лиече: —
Шаље гласе милостном ћесару
Преко жице, да прије долете,
Како му је Бог и срећа дала,
Те саломи душманско бродовље, 845

Избавио Виса од обсједа
И приморје наше свеколико.
Ћесар њему хитно одговара:

„Тегетове, све моје уздање!

„Ја те пењем морским војеводом, 850

„Што до данас Аустрија га нема;

„А свој мојој храброј морнарици

„Моје хвале и моја наклоност

„За побједу, што је одржала

„Борећи се под мојом заставом!“ 855

Помало је на свиету јунаках,

Да наличе орлу Тегетову

У јуначтву и у праведности,

У кротости и у смирености;

Он некрије ничије поштење, 860

Ни малога што по броду мете;

Незавиђа нашој народности,

Но признава врлине морнарске

Соколовах младих Далматинах.

Одкада је гавран поцрнио, 865

Није сила силу дочекала,

Није соко орла разпршио,

Ка' Тегетов Персана војводу

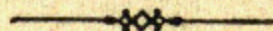
Код отока Виса маленога!

Слава се је бојно окитила 870

Тегетовом и његовом војском,
И Аустрији ране зарасташе
На Садови што јој Прус зададе,
Стара се је срећа пробудила,
Далматинско име ускрснуло 875
Из гробницах давних праћејдових,
Све приморје од Будве до Трста
Опрости се силе талијанске,
Остаде ни на мору првиенство.
Сад дај Боже, да се мир утврди, 880
Да се људска крвца непролиева,
Да се људи о напредку баве,
Да се браћа међу собом сложе,
Да развију своје трговине,
Своју знаност и своје творине; 885
Да не љепше сунце обасије,
Да се трње ружицом окити;
Све на славу бечкога Ћесара,
А у здравље наше морнарице,
И за спомен славнијех јунаках, 890
Који својом крвљу печатише
Под Вис биели сву нашу будућност,
Након себе примјер оставише
Омладини, далеку потомству,
Да с' оглѐде у ове врлине, 895

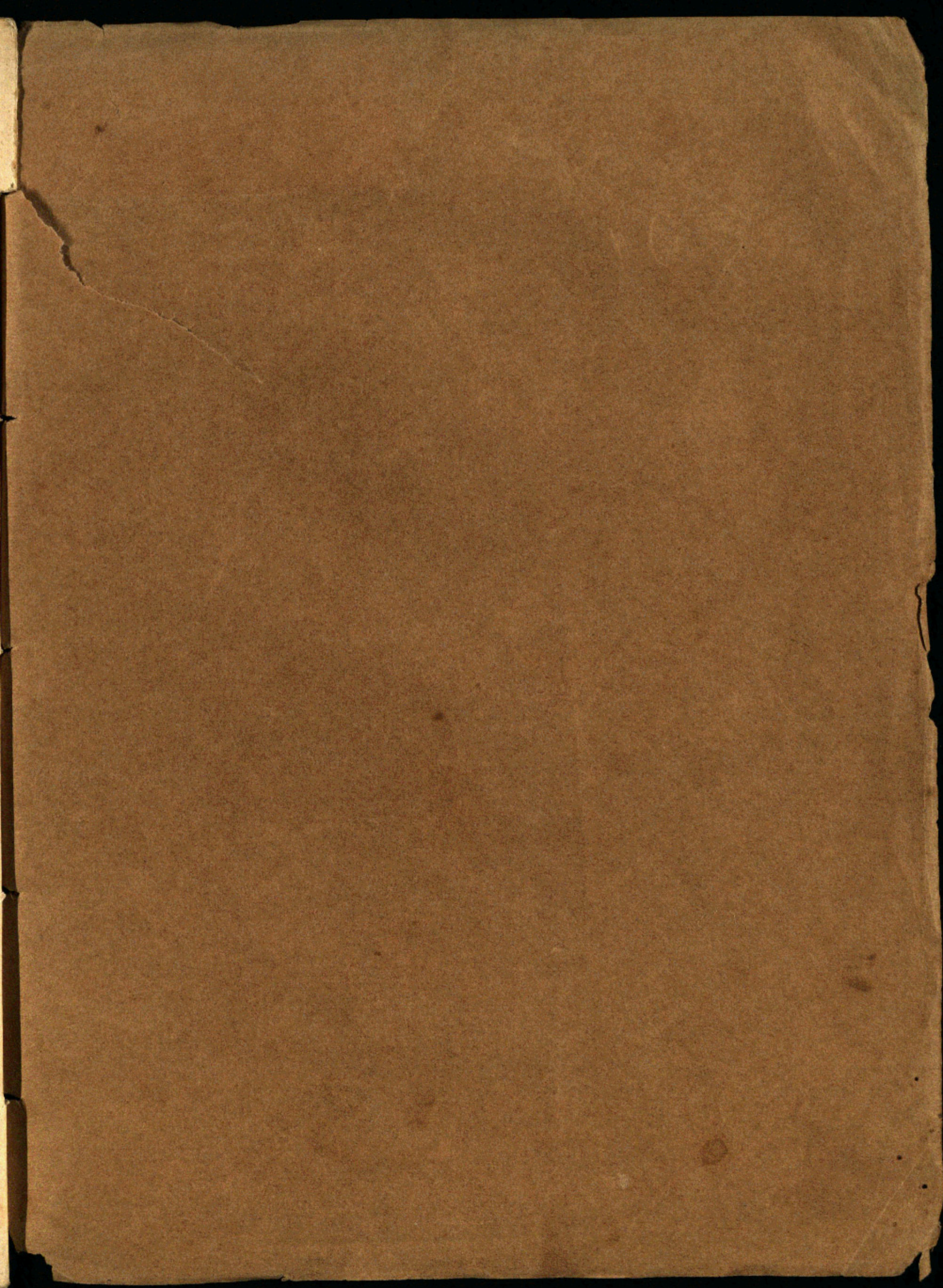
Да прославе драгу домовину,
Да с' одзивљу краљеву позиву
И његову славну намјестнику,
Докле текло сунца и мјесеца!

900

А в прочее время, когда
А в с. Озари, когда
И в с. Озари, когда
А в с. Озари, когда

ОБЩЕСТВО

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

РлзСрГ 275.1

801